

Yiğit YENİYETİŐME

**SUÇ POLİTİKASININ
ANA İLKELERİ AÇISINDAN
TÜRKİYE'DE CEZA HUKUKU
DEĞİŞİMLERİ**

onikilevha
İTİM KÜLTÜR GÖRÜŐLERİ

İÇİNDEKİLER

DANIŞMANIN ÖN SÖZÜ.....	VII
ÖN SÖZ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM SUÇ POLİTİKASININ ANA İLKELERİ

I. SUÇ POLİTİKASI KAVRAMI.....	5
II. HUKUK DEVLETİ İLKESİ	7
A. Maddi Anlamda Hukuk Devleti İlkesi	10
B. Şekli Anlamda Hukuk Devleti İlkesi	11
1. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi	12
a. Genel Olarak.....	12
b. İlkenin Tarihsel Gelişimi.....	14
(1) Aydınlanma Çağına Kadar İlkenin Tarihçesine Genel Bakış.....	15
(2) Aydınlanma Çağı ve Dönemin Düşünürleri.....	19
(3) Kanunilik İlkesinin Kodifikasyon Hareketlerine Yansımaları.....	23
(4) Kıyas Yasağına Aykırı Düzenlemeler.....	26
(5) Uluslararası İnsan Hakları Belgelerinde İlkenin Düzenlemesi	27
c. İlkeye İlişkin Görüşler.....	30
d. İlkenin Sonuçları.....	34
(1) Belirlilik İlkesi.....	34
(2) Kıyas Yasağı.....	36
(3) Geriye Yürüme Yasağı.....	38
(4) İdarenin Düzenleyici İşlemleriyle Suç ve Ceza Hukuku Yaptırımını Öngörme Yasağı	40
(5) Örf ve Âdet Hukukuna Dayalı Cezalandırma Yasağı	42
2. Değerlendirme	44

III. KUSUR İLKESİ	45
A. Tarihsel Gelişim Süreci.....	45
B. Kusursuz Ceza Olmaz.....	47
C. Kusurla Orantılı Ceza Tayini	47
D. Kusur İlkesinin Hukuk Devleti ve Ceza Sorumluluğunun Şahsiliğiyle İlişkisi.....	48
IV. HÜMANİZM İLKESİ.....	49
A. Genel Olarak	49
B. Suçlunun Islahı Hedefi	51
C. Hümanizm İlkesi ve Ultima-Ratio Prensibi.....	52

İKİNCİ BÖLÜM

HUKUK DEVLETİ İLKESİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİ

I. SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİNİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ..	53
A. Genel Olarak	53
B. Tarihsel Gelişim Süreci.....	54
1. Tanzimat Sonrası Osmanlı Anayasal Gelişmelerinde ve Ceza Hukuku Alanında Gerçekleştirilen Kodifikasyonlar Çerçevesinde	56
a. Genel Olarak.....	56
b. Tanzimat Fermanı.....	57
c. 1840 ve 1851 Tarihli Ceza Kanunları.....	59
d. 1858 Tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu.....	60
e. 1876 tarihli Kanun-i Esasi	60
2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında ve Cumhuriyet Dönemi Ceza Kanunları Çerçevesinde	61
a. Anayasalarda İlkenin Yeri.....	61
(1) 1921 Tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu	61
(2) 1924 Anayasası.....	62
(3) 1961 ve 1982 Anayasaları	63
b. Ceza Kanunlarında İlkenin Yeri	64
(1) 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu.....	64
(2) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	65

II. SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİNİN SONUÇLARINA İLİŞKİN TÜRKİYE'DE CEZA HUKUKU DEĞİŞİMLERİ	67
A. İdarenin Düzenleyici İşlemleriyle Suç ve Ceza Hukuku Yaptırımı Öngörme Yasağı	67
1. 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	67
a. 1924 Anayasası Düzenlemesi ve Uygulama	67
(1) Anayasanın Düzenlemesi	67
(2) Uygulamanın Yaklaşımı.....	69
b. 1961 ve 1982 Anayasasındaki Düzenlemeler ve Anayasa Mahkemesi'nin Yaklaşımı	71
(1) Anayasaların Düzenlemeleri.....	71
(2) Doktrindeki Görüşler.....	72
(3) Anayasa Mahkemesinin İçtihatları.....	74
c. 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu 526. Madde.....	79
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	81
a. Açık Kanuni Düzenleme: İdarenin Düzenleyici İşlemleriyle Suç ve Ceza Hukuku Yaptırımı Öngörme Yasağı .	81
b. Anayasa Mahkemesinin İçtihatları.....	84
c. İlkeden Sapmalar	87
3. Değerlendirme	89
B. Belirlilik İlkesi.....	90
1. 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	90
a. Kanuni Düzenleme	90
b. Belirlilik İlkesine Aykırı Düzenlemeler	91
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	96
a. Kanuni Düzenleme	96
b. Belirlilik İlkesini Etkinleştirmeye Yönelik Adımlar	96
(1) Mevzuatın Dili.....	96
(2) Türk Ceza Kanunu 6. Madde: Tanımlar Düzenlemesi.....	97
(3) Genel Hükümlerin Tüm Mevzuata Uygulanmasına İlişkin 5. Madde Düzenlemesi	98
(4) Suç ve Cezaların Tek Bir Kanunda Toplanması Gayreti	99
c. Örnekleriyle Belirlilik İlkesine Aykırı Düzenlemeler	100
3. Değerlendirme	103
C. Kıyas Yasağı.....	103
1. 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	103
a. Kanuni Düzenleme	103
b. Doktrin ve Uygulamada Genişletici Yorum	104

c.	Genişletici Yorum Adı Altında Kıyas İlişkin Kararlar	107
d.	Kıyas Yasağının Kapsamı	110
2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	113
a.	Kıyas ve Genişletici Yorum Adı Altında Kıyasın Açık Bir Şekilde Yasaklanması	113
b.	Kıyas Yasağının Kapsamı	115
3.	Değerlendirme	118
D.	Geriye Yürüme Yasağı	119
1.	765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004)	119
a.	Genel Olarak	119
b.	Kanuni Düzenleme	119
c.	Geriye Yürüme Yasağının Kapsamı	121
(1)	Ceza Muhakemesi Kuralları	121
(2)	Zamanaşımına İlişkin Kurallar	122
(3)	İnfaz Rejimine İlişkin Kurallar	123
(4)	Güvenlik Tedbirleri	124
(5)	İdarenin Suç İhdas Eden Düzenleyici İşlemleri	125
(6)	Anayasa Mahkemesinin İptal Kararları	126
(7)	İçtihadı Birleştirme Kararları	128
d.	Geriye Yürüme Yasağının İstisnası: Lehe Kanun ve Lehe Kanunun Tespiti	129
e.	Lehe Kanununun Geçmişe Etki Alanı	130
f.	Lehe Kanununun Geriye Yürümesinin İstisnası: Süreli ve Geçici Kanunlar	131
2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	132
a.	Genel Olarak	132
b.	Güvenlik Tedbirlerinin Açıkça Geriye Yürüme Yasağı Kapsamına Alınması	133
c.	Lehe Kanununun Tespiti: Karma Uygulama Yasağı	133
d.	İnfaz Rejimine İlişkin Kurallarda Üç İstisna: Hapis Cezasının Ertenilmesi, Koşullu Salıverilme ve Tekerrür	134
e.	Lehe Uygulamanın İstisnası: Geçici veya Süreli Kanunlarda İleriye Yürüme	134

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KUSUR VE HÜMANİZM İLKESİ
ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE’DE CEZA
HUKUKU DEĞİŞİMLERİ

I. KUSUR İLKESİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE’DE CEZA HUKUKU DEĞİŞİMLERİ.....	137
A. Genel Olarak	137
B. Objektif Sorumluluk.....	138
1. 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004)	138
a. Genel Olarak.....	138
b. Objektif Sorumluluğa İlişkin Genel Hüküm: 45. Madde.....	139
c. Özel Hükümlerden Örnekleriyle Objektif Sorumluluk Düzenlemeleri	139
d. Kabahatlerde Objektif Sorumluluk	143
e. Basın Kanunundaki Objektif Sorumluluk Düzenlemeleri	144
(1) Genel Olarak	144
(2) Dönemsel Yayınlarda Objektif Sorumluluk	145
(3) Dönemsel Olmayan Yayınlarda Objektif Sorumluluk.....	147
f. Objektif Sorumluluğun Sakıncasını “Telafi Etme” Gayreti	148
g. Türk Ceza Kanunu Tasarılarındaki Objektif Sorumluluk Düzenlemeleri	149
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	150
a. Objektif Sorumluluğun Terki: Türk Ceza Kanunu 23. Madde Düzenlemesi	150
b. Kabahatler Açısından Sübjektif Sorumluluğun Getirilmesi...152	
c. Uygulamadan Objektif Sorumluluk Örnekleri.....	152
C. Haksızlık Yanılgısı	154
1. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	154
a. Genel Olarak.....	155
b. Kanuni Düzenleme	157
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	160
a. Haksızlığın Yanılgısının Kanuni Düzenlemeleri	160
b. Haksızlık Yanılgısına Uygulamanın Yaklaşımı.....	162
D. Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu Meselesi	166
1. 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	166

a.	Genel Olarak.....	166
b.	Anayasa Mahkemesinin İctihadı.....	167
c.	Mevzuattan Örnekleriyle Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu.....	168
d.	Tasarılarda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu.....	169
2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	170
E.	Kusurla Orantılı Ceza Tayini.....	172
1.	765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	172
2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	174
a.	Kanuni Düzenleme.....	174
b.	Uygulamanın Yaklaşımı.....	176
II.	HÜMANİZM İLKESİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE CEZA HUKUKU DEĞİŞİMLERİ.....	178
A.	İnsan Haysiyetiyle Bağdaşır, Ayrım Gözetmeyen Ceza Yaptırımları.....	178
B.	Ölüm Cezası Özelinde Hümanizm İlkesi Çerçevesinde Değişimin Ortaya Konulması.....	178
1.	Genel Olarak.....	178
2.	Türkiye'de Ölüm Cezasının Kaldırılması Süreci.....	181
a.	Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunlarında Ölüm Cezasına İlişkin Yaklaşımda Değişim.....	181
b.	Ölüm Cezasının Uygulama Alanı Bulduğu Dönem.....	184
c.	TBMM'nin Ölüm Cezalarının İnfazına Yönelik Kanun Çıkarmadığı Dönem.....	185
d.	İstatistiklerde Ölüm Cezası.....	187
e.	Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı.....	187
f.	Ölüm Cezasının Kaldırıldığı Dönem.....	188
3.	Değerlendirme.....	190
C.	İşkence Yasağı.....	192
D.	Ömür Boyu Hak Yoksunluklarının Terki.....	194
E.	Takdiri İndirim Sebepleri.....	196
F.	Ultima-Ratio İlkesiyle Bağlantılı Yenilikler.....	198
G.	Eşitlik İlkesi Çerçevesinde Türkiye'de Ceza Hukuku Değişimleri.....	199
1.	Tanzimat Döneminde Eşitlik İlkesinin Yeri.....	200
2.	Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında İlkenin Düzenlemesi.....	201
3.	Türkiye Cumhuriyeti Ceza Kanunlarında İlkenin Düzenlemesi.....	203
a.	765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu Dönemi (1926-2004).....	203
(1)	Genel Olarak.....	203

(2) Ceza Kanunundan Örnekleriyle Eşitlik İlkesine Aykırı Düzenlemeler	203
i. “İffetli-İffetsiz Kadın”	203
ii. Evli-Bekâr Kadın Ayrımına Bağlı Olarak Ceza Artırımı	205
iii. Bakire Olan-Olmayan Kadın Ayrımı	206
iv. Eşitliğe Aykırı Düzenlemelere Kaynaklık Yapan Düşünce	206
v. Klasik Para Cezası Sistemi	208
(3) Dönemin Diğer Kanunlarından Eşitlik İlkesine Aykırı Örnekler	209
b. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	210
(1) Eşitlik İlkesinin Açık Düzenlemesi: Ceza Kanunu 3. Madde	210
(2) Düzenlemelerle 5237 Sayılı Kanunu’nun Yaklaşımının Ortaya Konulması	212
i. Eşitlik İlkesi Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nun Kadına Yaklaşımı	212
ii. Türk Ceza Kanunu 122. Madde Düzenlemesi: Ayrımcılık Yasağı	214
iii. Gün Para Cezası Sisteminin Kabulü	216
iv. Eşitlik İlkesi Bağlamında Türk Ceza Kanunundaki Diğer Düzenlemeler	217
c. Değerlendirme	218
SONUÇ	219
KAYNAKÇA	233